

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Elias Lete Larrañaga Elusukorta

Azkoitia
Gipuzkoa (1940)

Aurkibidea

Biografia

Azkoitiko Elosuko Korta baserrian jaio zen 1940an. Aita Kortakoa bertakoa eta ama auzo bereko Itsasagakorta ("Etxesakorta") baserrikoa zituen. Umetatik lan egin beharra izan du baserrian; ganadua izan dute beti etxean. 6 urterekin hasita, Elosura joaten zen eskolara. Geroago Zumarragara ere joaten zen eskolaz kanpoko ikasketa-laguntza jasotzera. 18 urterekin Urretxuko "Talleres Urretxu" lantegian hasi zen lanean. 23 urterekin 16 bazkideren artean zabaldu zuten kooperatiba Elosu auzoan eta bertako kargua eduki zuen 28 urtez. 30 urte zituela Kukuerrri auzoko Larrume baserriko alabarekin ezkondu zen eta bi seme-alaba izan zituzten. Semea soldadu joan zenean, Elosuko kooperatiba utzi eta baserrira bueltatu zen. Horren ostean, kooperatiba berria sortu zuen Azkoitian.

Zintak

AZK-019

- **Proiektua:** Azkoitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2008-04-03
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin - Iribar, Jesus

Pasarteak

1. Elosuko Korta baserrian jaioa

- **Erref:** AZK-019/001
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>1940an jaio zen Azkoitiko Elosu auzoko Korta baserrian. Gurasoak ere azkoitiarrak, aita Kortakoa bertakoa eta ama Etxesakortakoa.</p>

Transkripzioa

-Hasteko, izena eta noiz jaio zinen.
-Izena, Elias Lete Larrañaga. Jaio, "cuatro de mayo del cuarenta".
-Kalean jaio?
-Baserrixan, Kortan. Korta baserrixan.
-Nun dago hori?
-Elusun.
-Eta betidanik han bizi izan zera?
-Bai, epoka baten eitten gendun astelejenetik ostirelera arte kalin egon. Baiñe gero ua aitte´re zaharra eta geizki ibiltzen zan gora ta behera, eta bost urte ia fijo bajau´re in be.
-Orain dela bost urte arte beti bertan.
-Lehen baserrixan eta gero urte batzuek almagazien hasi giñenien ba gora ta behera ibiltzen giñen. Astelehenetik ostirelera arte kalien eta gero aste bukaerie goixen.
-Gurasok baserrikoak?
-Gurasuek baserrikoak, bai, eta ama hil zala die, ez naiz ondo akordatzen. Ba... hogeta lau urte edo izengo dia.
-Kortakoa zein zen, aita.
-Aita. Eta ama Etxesakortakue.
-Elusukoa?
-Elusukue baita, bai.

2. Baserrian behiak, txahalak, ardiak...

- **Erref:** AZK-019/002
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:01:12. **Bukatu:** 00:02:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erozera

Laburpena:

<p>Baserrian behiak, txahalak, ardiak eta abar izaten zituzten. Hasieran larre-behiak eta gero esnetarakoak izan zituzten eta kooperatibara saltzen zuten esnea, kamioia joaten zitzaien jasotzera. Hiru anai-arreba ziren.</p>

Transkripzioa

-Eta baserrian zer zeneukaten, ganaua?
-Ganaue. Beti euki deu ganaue ta, ba lehen ardixe ta danetik. Oin azkenaldi hontan txahalak bakarrik.
-Eta behiak eta eukitzen zenituzten?
-Bai. Behiek lelengo ni gaztia nintzala larrekue egoten zan, baiña gero esnetan jardun gendun, esnie etaratzen gendun. Eta gero esnetakuek kendu eta larrekuek euki genduzen. Eta gero hamen almagazien hasi giñanin behiek kendu ein genduzen.
-Eta behietatik ateratzen zenuten esnea kalera saltzen zenuten?
-Zentralerako etaratzen gendun. Mundrarako, hor egon zan kooperatiba bat LANA izena zuna ta harea saltzen gendun.
-Zeuek eramaten zenuten esnea hara ala etorri egiten ziren?
-Ez, etorri itten zan kamiona. Oin beste adelantu ez zauen, ordun kantiñetan eamaten zebe, bai. Berrogei litroko ontzixetan kamionak.
-Eta ze prezio zeukan garai hartan?

-Ene... hoixe txarra neri galderia, nik ahaztuta daukat hori [harrezkero].
Merke. Baiño orduko bizimodua haurexe zan, eta zerbaiti heldu bihar
zitzakon eta haretxi.
-Zuek baserritik egingo zenuten.
-Baserritik, baserritik, baserrittiken.
-Zenbat anai-arreba ziñeten ba?
-Gu hiru anai-arreba.

3. Eskolara Elosura eta Zumarragara

- **Erref:** AZK-019/003
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:02:36. **Bukatu:** 00:05:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolara Elosura joan zen eta adin ezberdineko neska-mutilak batera ibiltzen ziren. Gero Zumarragan ibili zen 14 urterekin partikular. Elosun irakasle Nafarra izan zuen. Matematika ikasten zuten gehienbat eta dena gaztelaniaz. Dotrina apaizarekin ikasten zuten; apaiza gogorra izan zuten. Astean bitan joaten ziren dotrina ikastera.

Transkripzioa

-Eta eskolara nora jun ziñan zu?
-Eskolara Elusure. Gu ibilli giñen eskolan Elusun, akordatzen naiz, berrogeta zazpi batera. Hamalau urtekuk eta xei urtekuk danak batera, maistra batekin, bai.
-Eskola etxetikan bertan ez?
-Bueno, etxetiken, ba gurera ba hogei minutuko bidia. Eta gero ibilli nintzen Zumarran negu baten partikular, pixke-pixket zea eitteko, hamalau urtekin edo junda, bai.
-Zenbat urterekin hasi ziñen eskolan Elosun?
-Elusun? Xei urtekin. Bai. Xei-zazpi. Hortxe, bai. Ordun holaxe hasten zan.
-Eta neska eta mutil danak batera?
-Danak batera. Eta txiki ta haundi. Gure maistriek merituek zeuzken.
-Noungoa zeukazuen maistra?
-Guk prinzipal ibilli genduna zan Magdalena Vega zan izena eta zan naparra izetez, uste det, uste det Fitero aldekie zala, ez naiz ondo akordatzen.
-Eta ze ikasten zendun?
-Ba, Matematika prinzipal. Eta gero lekturak ´e bai, baiña Matematika prinzipal, bai. Historia eta asko ez.
-Eta dana erderaz?
-Erderaz, erderaz, bai, bai, erderaz. Maistrie zan gaiñera erdelduna, erdeldun purua. Bai.
-Errietarik eta ez zizuen itten?
-Bai. Gu ez giñen zihero zuzenak ´e, ta pixkat koskortutekuek eta alkarrekin, eta azken baten jarri zan, ezin aguentau izeten zun eta hiru-lau bat kalera ertetzen zittun.
-Euskeraz hitz egitteagatik?
-Ez, alkarrekin jolasten giñalako edo.
-Baiño euskeraz hitz egiteagatikan...?

-Ez, ez zun harek euskeraz ittearren, sekula ez. Gu hasi in giñen beste batekin, haure, akordu txikixe dauket harekin. Baiñe haure gogorra zan, harekin "Cara al sol" kantau te, haure gogorra zan.

-Eta dotriña?

-Dotriñie ematen zun apaizak. Aparte haure.

-Eskolatik kanpora?

-Bai. Eskolatik kanpoa. Ta apaize tokau zitzakun hola... militarra esateko modukua. Oso gogorra, bai.

-Zer egin behar izaten zenduen, dotriña...

-Dotriñie ikisi eta gero harek...

-Zenbatero juten ziñeten?

-Ez naiz ondo akordatzan, baiña astien bi aldiz edo. Eta gero ba galderak. Dotriña ikisi in behar izeten zan, berko ikisi; harek galderak zorrotzak gero...

4. Zumarragara ikastera; astea bertan pasatzen zuen

- **Erref:** AZK-019/004
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:05:10. **Bukatu:** 00:06:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

<p>Elosun eskolaz kanpo irakaslearengana joaten ziren iluntzetan gehiago ikastera. Irakasle ona izan zuen. Zumarragara ikastera trenez joaten zen eta astea han pasatzen zuen.</p>

Transkripzioa

-Esan dezu gero Elusutik Zumarragara joan ziñela?

-Bai. Zumarran ibilli nintzen negu baten partikular pixkat zera itten.

-Elusun zenbiltzala ala?

-Ez, gero, utzitte gero. Gero Elusun gebiltzela illuntzien juten giñen maistriengana beorrana ordubete, ordu t'ardi aparte. Eta ordun asko erakusten zigun. Bueno, guk sekule ez gendun ikisi asko, baiño bai, partikular ordun hartute, asko.

-Zer izaten zan, gogorra?

-Bueno ez zan..., neretzat..., ordun ez gendun pentsatzen, baiña neretzat maistra haure zan oso ona. Hainbeste umekin eta harek abuentia eta haren... oso ona zan. Gutxi bezelakue. Esango dizut gauza bat. Harrezkero hari Elusun homenajie ta danak ein giñezkon. Gero, urte pillara, bai. Mereziz zulako.

-Eta Zumarrara joaten zinenean eskolara, nola joaten ziñen?

-Zumarrara jun eta han ezaun batzun etxien jarri eta bertan lo ein eta astea pasatzen nun, bai.

-Eta Zumarragara nola joaten zinen?

-Trenien, Aizpurutxura bajauta. Elusun kamiñoik eta ez zauan ordun eta. Urolako trenien. Bai, astelehenien jun eta larunbatien etorri.

5. 18 urterekin Urretxura joan zen lanera, baina tailerrak ito egiten zuen

- **Erref:** AZK-019/005
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:06:30. **Bukatu:** 00:08:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarrenen lantegiak

Laburpena:

14 urterekin eskola utzi eta baserrian jarraitu zuen lanean 18 urtera arte. Baina baserria gainbehera zetorrela eta, Urretxura joan zen lanera, hain zuzen ere, ikasle garaian apopilo egon zen etxekoan lantegira, "Talleres Urretxu"ra. Zepiladora eta makinetan aritzen zen lanean baina ez zuen askorik iraun, ez zitzaion tailer barruko lana gustatzen.

Transkripzioa

-Eta eskola noiz bukatu zendun?
-Orduntxe. Hamalau urte edo eukiko nittun, orduntxe.
-Eta lanean hasi zinen?
-Gero baserrixan. Eta hemezortzi urtekin edo baserrixe geruao ta zerao ta, jun nintzen Urretxure tailler batera, lehen apopillo edo egon nintzen itxe hortakuk tailler txiki bat zeuken eta harea jun nitzan. Pasau nun urtebete inguru eta ezin nun, ezin nun barruen aguentau te...
-Zer tailler zan?
-Talleres Urretxua zauken izena, zera zan, burni-taillerra. Palier asko ta...
-Eta zuk zer lan egiten zendun?
-Ha? Ba zeren, zepilladoran eta, limakin eta hola ta. Baserritarra izen, kanpuen ohittutakue izen, etxera etorri nintzen, eta beste zeoze asmauko diau ta. Bai.
-Orduko laneko soldata ze izaten zan?
-Esango dizut: lelengue "como pinche" bezela ni, ezta?, ta. "Cincuenta y ocho pesetas" asteko.
-Eta zer zan orduko proportzioan?
-Gutxi zan baiño pintxe bezela, artien nik ez nekixen taillereko lan berriik ezer eta bai.
-Ikaste aldera.
-Ikaste aldera, hori da. "Como aprendiz" esaten zitzekon, bai.
-Eta zenbat orduko lana egiten zan orduan?
-Ba ordun zortzietatik hamabixetara eta gero ordu bat terdietatik xeiretara. Eta gero juten nintzen illuntzittan batzutan, maixu bat bazauen eta harekin pixkat zera ittera, dibujue eta zera ittera han egon nintzen denporan.

6. Gaztak egin eta kalera saltzen zituzten

- **Erref:** AZK-019/006
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:08:04. **Bukatu:** 00:11:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Ama ibili ohi zen artzain eta ardiak eskuz jezten zituzten. 55-60 ardi inguru izaten zituzten eta gazta egin eta saldu egiten zuten. Gazta nola egiten den azaltzen du. Gerora prentsa erosi zuten eta aurrerapen handia izan zen gazta estutzeko. Etxearen azpian bodega deiturikoa zuten eta gaztak ketzeko tokia jarri zuten. Orduan ez zen hozkailurik eta etxeko tokirik freskoenean jartzen zituzten gaztak.

Transkripzioa

-Eta baserrian behiak eta zer gehiago?

-Behixek, ardixek eta... Ardixe beti egoten zan gurien.

-Artzai ibiltzen ziñen?

-Ama. Gurien zan artzaixe ama. Gaztaie oso edarra itten zun eta ama zan gure artzai prinzipala. Jatxi're harek itten zittun gehixenien. Bueno, nik laguntzen nixon eta aittek'e bai baiño. Guk "más bien" behixek eta.

-Eskuz jazten zuen amak?

-Dana eskuz, bai, dana eskuz. Artien ez zauen gaiñera makinaik eta hamen hola.

-Artalde haundia zeneukaten?

-Ez, gehixena egon zienien egongo zien berrogeta hamabost-hirurogei.

-Eta gazta? Esan dezu egiten zenutela. Kalera saltzen zenuten?

-Kalera saltzen zun bai, dendataa ta. Gero partikular ere behin ezaututa asko etortzen zitzakun gazta billa.

-Gogoratzen zera gazta nola egiten zuen? Zuk egin duzu sekula?

-Honbre. Lagundu're egin izan nixon, bai. Iguel epoka batzutan eingo zittun hiru batera ta ordun laguntzen nixon.

-Nola egiten zen?

-Gaztaie ba, esniek behar du bere temperaturie, ezta? Ematen zixon gatzarixa, ordun "kuajorik" eta ez, gatzarixakin, eta gogortzen zanién, laga tenplatzen, ezta, eta dana puskau ein ber izaten du. Dana haustu. Eta ordun eskukin poliki-poliki dana batu behera mamiña. Ez zauen ordun aparatoik eta ezer. Eskuekin batzen zun. Eta gero batzen zunien mamiñe ontzixetan ipiñi. Ontzixetan. Eta gero eskuz estutu. Eta azkena bearek ematen zixon baiña estutzen eta laguntzen nixon. Azkenengo urtetan holako prensa txiki bat ekarri gendun, bai. Eta harekin asko lana ebitatzen zun. Ipiñi prensatan eta bearek estutzen zun. Gero keie ematen zixon, eta harek...

-Nola keetzen zituen?

-Ba esango dizut: lelengo beheko suen parien, karrerie esaten zitzekon, gaztaiena, eta han ipiñi eta tximinixen gora keie junez, han. Baiña gutxi hartzen zittun han aldiko eta peligosue izaten da su hartzen bazun beheko zerak, berotu eta gaztaie pitzau itten zan. Eta ein gendun leku bat etxien azpizen bazauen bodega izeneko bat, itxi dana tabikaz eta suelorasoz, ta bueltan apalak. Eta gero erdixan keie emateko lekua. Eta harekin kriston soluzixua. Gaurko ridikulue, baiña orduko kriston soluzixua.

-Eta zenbat denbora euki behar da gazta saldu aurretik? Hala segituan saltzen zenuten?

-Ez, ez, ez. Einde lelengo pixkat azala ein arte keerik ez zako ematen. Pixkat azala itten zitzakonien gaiñea, egun biriz bat edo, pixkat trapue pasau, porke lizune itten zako bestela. Porke ordun ez zauen ez frigorifikoik eta hola tratamentuik ez zauen.

-Eta orduko frigorikoa zer izaten zan?

-Ahal zani lekuik preskonien ipiñi baserrixan.

7. Soroko eta egurretako lanak idiekin

- **Erref:** AZK-019/007
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:11:03. **Bukatu:** 00:12:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Idiak beti izan zituzten etxean ezkondu zen arte. Soroko lana idiekin egiten zuten eta gogoko zuen. Garia, arbia, artoa eta abar egiten zuten. Neguan egurretan ere idiekin egiten zuten, Aizpurutxoraino jaisten ziren.</p>

Transkripzioa

-Esan degu behiak bazenituztela. Idiak?
-Idiek' e bai. Beti idiek. Idiek kendu giñuzen neu ezkondu nintzen urtien. Idiek kendu eta tratorie ekarri gendun. Bai.
-Eta idiekin soroan ibiltzen ziñen?
-Ibilliko ez nintzen ba! Bai, bai. Idiekin. Eta haure gaiñea izeten zan gustoko lana idiekin souan ibiltzia.
-Ze lan egiten zenuten?
-Idiekin souen eta? Eske orduen dana labratzen zan. Itten zendun garixa, itten zendun arbixa, gero artue; eta etxien zenduzken terreno onak danak labrau itten zien. Labrau izeten da ba hazixa erein zera eitteko. Idiek lan asko itten zebe. Gero negun egurretan. Egurretan bai, trongotan eta. Nola ez zauen kamiñoik, ba hor sortzen zien egurrek danak Aizpurutxura bajau ber izeten zien.
-Eta nola bajatzen zenituzten?
-Burdiekin. Eta trongo haundiek baldin bazien, esaten zitzekon "zaldiburdixa", eta izeten zan burdi motz-motza, eta hari engantxau atzetik, muturra jaso bakarrik eta tarrasien.
-Bide puxka bat egongo da ba Elusutik.
-Honbre, guretik Aizpurutxura junaldixa. Bai.

8. Ikatza egin eta saldu

- **Erref:** AZK-019/008
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:12:27. **Bukatu:** 00:14:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Urtero ikatza egiten zuten mendian, 3 txandatan. Ikatza egin eta gurdian Soraluzera eramaten zuten; handik diru mordoxka ateratzen zuten. Baserri gehienetan egiten zen ikatza eta diru garbia izaten zen handik ateratzen zena.

Transkripzioa

-Eta hori baiño gehixao esango dizut. Geuk itten gendun iketza mendixen. Urtero itten zien. Urte baten hiru txendor, hurrunguen lau, urtero. Eta han itten zan iketza, han repetidoriek eta badaure ba, goixen, ba inguru hartan

daure ba txarak, osea, iketza eitteko lekuk, eta handik ba al dakizu ze itten zan? Kargau burdixek eta juten zien Plazentzira iketzakin. Auzuek alkarri laguntzen zixoen, auzolana esaten zitzekeon eta. Bueno, bati tokatzen zitzekeonien...

-Ikatz hori eramategatik pagatzen zizuten?

-Bai. Ba esango dizut, ordurako iketza eittie zan pixkat soluzixue, porke neguen preparatzen zendun egurre, gero udaberrixen [negu-negue txarra da mendireko, ikezgiñien egoteko ta], eta hor maiitza inguruen, egualdixa mejourau o eta, egune luzatu, eta ordun egosten zan, iketza esaten giñun guk egosi. Eta egosten zienien, etaa ta zakutan kargau ta auzoko beste bi edo hiru o ekarri irixekin ta kargau ta Plazentzira [eaman]. Haura zan diru bat kostatzekia. Negun itten zendun eta, esaten dana, diru garbixa, esaten giñun guk. Haure garbi-garbi, kostatzekeko dirua. Etzan diruik ordun eta.

-Eta asko saltzen zan?

-Bai. Ixe basarri danak itten zebeu iketza. Gure alde hortan bai, asko asko.

9. Aizpurutxoko errotan garia eho eta etxerako ogia egiten zuten

- **Erref:** AZK-019/009
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:14:02. **Bukatu:** 00:17:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Ogia egiten zuten. Errota Aizpurutxon zuten eta astoa hartuta joaten ziren errotariarengana, garia ehotzera. Gerra ondorenean, gose urteetan, ez zuten errotan ehotzen uzten eta gauez ezkutuan joaten ziren. Gari eta okela estraperloa ezagutu zuen. Ogia etxerako egiten zuten, ez zuten saltzen. 1943 inguruan errazionamenduko ogi beltza izaten zen.</p>

Transkripzioa

-Eta lehenago aitatu dezu artoa eta. Ogia egiten zenuten etxean?

-Bai. Beti. Eta ogixe geiñea ordun ez zan pentsatzen garixe itten ez bazendun ogirik jango zendukenik ´e. Izeten zan garixe ein barik geratzie, pentsau ´re ez.

-Errotarik bazenuten?

-Bai, errota zauen Aizpurutxuko kamiño onduen.

-Eta errotaraiño oiñez?

-Astukin. Bueno, idixekin iguel jungo ziñen baiña jeneralien bi astokin ba. Batek garixe eta bestiek artua edo, trukutzen zan.

-Eta nola egiten zenuten errotan?

-Errotan? Errotarixa egoten zan fijo bat. Eta hor zien batzuk sozixuek, gu ez giñen sozixo. Baiña danei igotzen zixuen juten zanai. Eta zu juten ziñen goizin eta zuk nahi zendunin garixekin, eta iguel pronto bazeuken bete emango zun, bestela igo arte egon in ber. Bai. Ekartzen zendun igota bakarrik, eta gero etxera ekarritakun bahie izaten zen pasatzeko, zaixe apartau eta iriñe ogixe itteko. Gerra ondorenin, ni akordatzen naiz, ni artien mutil koskorra, baiñe gurien morroie bazauen eta ordun gose-urtia, eta kontrabandun, eta ez zebeu lagatzen errotan igotzen, eta itten zebeu gabien ordu bixek aldien edo jun, morroie juten zan, akordatzen naiz ni

gabien berandu nola juten zan, eta egune zabaltzerako iriñe ekarri.
 -Kontrabandoa ezagutu zenuen.
 -Bai, alde hortatik bai. Pixket bai bai; hor geizki ibiltzen zien, hor goarzobillek noiznahi juten zien eta, egunez eta ez zauen zera eitteik.
 -Zeren kontrabandoa izaten zan gehiena?
 -Ez zauen libre, ez zauen libre ordun garixa ta manejatzeik.
 -Zerena izaten zan kontrabando haundiena?
 -Garixena. Ostien hor apartekoik ez. Ni artien oso txikixa. Akordatzan naiz pixket aittek eta bere koiñedu batek eta txahala hiltzen zebeu baserrixen eta gero gabien ematen zebeu Plazentzira ta okelie. Gosie zauen ordun gosia. Nik garbi esan, neuk goseik ez naiz akordatzan pasau nunik, porke ogixe beti egoten zan.
 -Ogia kalera saltzen zendun?
 -Ez, etxerako. Joño, kaliin ogirik ezin zuzendu izeten zebeu ordun, "ogi beltza" edo esaten zixuen, holakue egoten zan eta norberan amistadekuei edo senidiei edo, aittek bere arrebari edo ba etxien egindako ogixa eman bai, saldu ez.
 -Zergatik deitzen zitzaion "ogi beltza"?
 -Beltza zan eta. Ez dakit zerekin indakua izeten zan, moniato [boniato] beste izenen bat zun. Ni(k) hainbeste ez naiz akordatzan horrekin.. Hori epokaik txarrena uste´et egon zala cuaretayunotik hor cuarentaidos-tres, hola. Behin gu zera giñenerako ia pixkat...

10. Garitan hainbesteko bat herrira entregatu beharra

- **Erref:** AZK-019/010
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:17:04. **Bukatu:** 00:17:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Ardientzako ez zen gaur bezala kanpainarik izaten. Baserritarrentzako diru-laguntzarik ez eta, gainera, garitan hainbesteko bat eman behar izaten zuten herrira.</p>

Transkripzioa

-Ardiei kanpaiñarik eta horrelakorik egiten zitzaien?
 -Keba! Ez, ezer ez. Eta ardixentzako ba guk ematen giñun betenaixuek zera inda, norberan kapritxoz, gibelak garbitzeko eta holako pastilla gorri bat izeten zan, bentaja itten zixoela eta holako zerak, baiña ez.
 -Markarik edo izaten zuten?
 -Keba! Ezta ezer´e. Zuk bazenduzken hogeta hamar edo hiruroge hatamar edo larogei, igual-igual. Ordun ez zauen, ez zauen.
 -Baserritarrak laguntzarik jasotzen zuen nonbaitetik?
 -Keba! Ez, ez. "Al contrario", garixe ta entregau in ber izeten zun hainbeste kilo. Eskau itten zixuen entregatzeko ta.
 -Eta nora entregatzen zen?
 -Herrire. Gero nora juten zan, hoixe ez dakit. Baiñe herrire entregau.
 -Obligazioa?
 -Bai, obligazioa.

11. Umetako jolasak

- **Erref:** AZK-019/011
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:17:56. **Bukatu:** 00:18:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Elosun frontoian pilotan, txorro-morroka eta "kaldeonka" jolasten zuten, besteak beste. Jolasen nondik norakoa azaltzen du. Gazte asko ziren auzoan.</p>

Transkripzioa

-Eta ze jolas egiten zenituzten txikitan?
-Ba guk Elusun frontoie izeten zan gure zea, pelotan pixkat eta hantxe. Eta gero bestie txorro-morroka.
-Ze izeten zan hori?
-Bata bestien gaiñera salto eiñ eta txorro-morro-piko-kallo-kes kontau ta azpikuk "bale" esaten zunin aldein eta. Eta bestie izeten zan "galderonka" esaten giñun. Txi(ri)killa eta galderona izeten zan. Holako makilla bi mutur zorrotzekin, eskuen potoluaue, haure jo eta zeñnek urrutixo bota.
-Elusun gazte asko zineten?
-Ordun bai. Garai hartan bai.

12. Jaunartze txikia eta handia, neska-mutilek batera Elosuan

- **Erref:** AZK-019/012
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:18:44. **Bukatu:** 00:20:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Elizara joan behar izaten zuten. Hilean lehenengo ostiralean konfesatzera joaten ziren eta apaizari beldurra zioten. Jaunartzea Elosuan egiten zuten auzoko neska-mutil guztiek batera. Bi jaunartze egiten ziren orduan: txikia zazpi urterekin eta handia, berriz, hamaika urterekin. Jaunartzean praka motzdun trajea eta medaila eramaten zituzten.</p>

Transkripzioa

- Elizara joaten zineten?
- Elizara ordun txintxo. Oiñ ez baiñe ordun bai. Ordun hillen lelengo ostiralien konpesatzea ta, hori ia fijo. Eta Paskukue ein eta.
- Elusura apaiza kanpotik etortzen zen ala?
- Fijo, fijo bertan. Bai, lehen esan dizutan hori zauen ordun. Nik, eta nere moduan gehixaok esango luke, ta apaiza ikusteko ordun, garbi esan, billurre eukitzen nun. Hain tzan gogorra, bai, hain tzan gogorra. Bai.
- Eta komunioa nun egin zendun?
- Elusun. Gu Azkoitti partekuk gea izetez baiña beti Elusure izen izen gea

elizez.

- Komunioa txikia eta haundia?
- Bixek. Zazpi urtekin txikixe eta hamaikakin haundixe.
- Eta biak berdinak izaten zien?
- Ez, haundixek beti izeten zun grazia gehitxuao.
- Baina egiten zena berdina.
- Berdiña, berdiña, bai.
- Eta neskak eta mutillak danak batera?
- Danak, danak eitten zebeu batera.
- Ze jantzita joaten zineten?
- Ordun zera, trajia izeten zan, trajia, praka motzakín eta artien baiña; trajie eta gero medailla haundi bat hola...
- Eta trajeak diru puxkat balioko zuen ba?
- Balixoko zun edo, eztakit. Hori amak jakingo zun gehixena baiño, baiño ordurako bai. Eta zapata berrixek eta orduntxe izeten zien, komuxiue eitteko.

13. Lotuan dantza eginez gero, kongregaziotik kanpora

- **Erref:** AZK-019/013
- **Iraupena:** 0:03:41. **Hasi:** 00:20:10. **Bukatu:** 00:23:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromeriara oinez joaten ziren, 15-16 urterekin hasita, Urrategira, Martirietara, Pol-polera eta inguruetara. Soinua izaten zen eta Azkoitian helduan dantza egitea debekatuta zegoen. Dantza lotuaren inguruko pasadizo bat kontatzen du. Neska-mutillak Luistarrak edo Mariatarren kongregaziokoak izaten ziren. Kongregaziotik botatzen zituzten lotuan dantzan harrapatuz gero. Erromeria bukatzeko iluntzean "aramaitakoa" deituriko kanpaiak jotzen ziren. Kaleko festak erromerietatik ezberdinak ziren.

14. Soldadutza egitetik libratu zen

- **Erref:** AZK-019/014
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:23:51. **Bukatu:** 00:24:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Soldadutza egitetik libratu egin zen, seme bakarra izanda, aita ziantzen geratu behar zelako.</p>

15. Elosura Azpeitiko medikua joaten zen

- **Erref:** AZK-019/015
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:24:58. **Bukatu:** 00:25:35

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Elosura Azpeitiko medikua joaten zen eta kaletik hara denbora dezente egiten zuen. Biderik ez zegoen eta gaixoa larri bazegoen, eskuetan hartuta jaitsi eta Donostiara eramaten zuten.

16. Elosuko auzoak

- **Erref:** AZK-019/016
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:25:35. **Bukatu:** 00:26:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Elosun 4 auzo daude eta izendatu egiten ditu. Baserri asko zeuden auzoan 35-40 inguru.

17. Elosuko kooperatibako arduradun izana

- **Erref:** AZK-019/017
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:26:23. **Bukatu:** 00:29:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>Lana utzi eta Elosura bueltatu zenean Elosuko kooperatibako kargua hartu zuen eta bertan hasi zen lanean. Pentsua eta gai garrantzitsuenak saltzen zituzten. Pentsu bila idi edo astoan bertara joaten zen jendea. 16 sozioren artean egin zen kooperatiba. Jaietan hamarretakoa ematen zuten bertan eta jende ugari joaten zen. Astean, hiru egunetan zabaltzen zuen. Pentsua Zaragozatik eta baba Nafarroatik ekartzen zuten.</p>

18. Kooperatiban lagun asko egin zituen

- **Erref:** AZK-019/018
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:29:49. **Bukatu:** 00:31:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Kooperatibako lana bertan ikasi zuen bere kasa. Matematiketan ona zen eta erraz moldatzen zen. 23 urterekin hasi eta 28ra bitartean aritu zen bertan eta jornal laguntza bat zen etxeko lanetik aparte. Lagun asko egin zituen eta karta-jokoan ere aritzen ziren sarri.

19. Lagunartean Elosuko tabernan kartetan

- **Erref:** AZK-019/019
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:31:36. **Bukatu:** 00:33:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Elosuan bazen taberna eta gazteek hara joateko ohitura zuten. Otorduak 14 pezetan egiten zituzten. Jokoan egiteko zaletasuna zuten eta tabernan elkartzeko ziren. Bere semea harri-jasotzailea den arren, bera ez zen sekula langintza horretan aritu.

20. Mutilek neskek baino libertate gehiago

- **Erref:** AZK-019/020
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:33:57. **Bukatu:** 00:35:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Asti handirik ez zuten izaten kalerako, goizean meza, baserriko lanak eta etxean egon beharra izaten zuten. Orduko zaharrak gogorak ziren. Igandetan, 16:00etan atera eta garaiz erretiratzen ziren. Mutilek neskek baino libertate gehiago izaten zuten.</p>

21. Orduko janzkera

- **Erref:** AZK-019/021
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 00:35:40. **Bukatu:** 00:36:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Orduko janzkera: botak eta abarkak eta praka urdinak.

22. Telefonorik ez eta neska-lagunarekin gutun bidez egoten zen

- **Erref:** AZK-019/023

- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:36:49. **Bukatu:** 00:39:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

30 urterekin ezkondu zen Loiolan. Orduan ere, gaur bezala, banketea egiten zen eta gizonak trajez eta andrazkoak zuriz janzten ziren. Ezkondu ostean Korta baserrian jarri ziren bizitzen eta umeak eskolara hasi zirenean emaztea kaleko pisuan egoten zen. Nobiotan emaztea Kukuerrri auzoan bizi zen eta biderik ez zegoenez, Elosutik oinez joaten zen neskarengana. Emaztea neskame egon zen Donostian eta astean zehar ez zuten elkar ikusten; telefonorik ez eta kartak idazten zizkioten elkarri.

23. Ura bai, baina argindarra urri

- **Erref:** AZK-019/025
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:40:19. **Bukatu:** 00:42:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Ura beti izan zuten etxean. Argia ez zen iristen etxera udaran, errotatik iristen baitzen. Janaria gazi kutxetan mantentzen zuten eta jaki nagusiak taloa, porru-patatak eta baratxuri-zopa izaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Eta lehen hor ez dizut galdetu, baino ura-ta etxean bazenduen?
- Bai, ure bai, ure beti. Horrekin suerte haundixe, ure... nehikue, nahi beste ure. Ondo, gaiñea. Bai, etxekue. Bai.
- Etxean bazan?
- Etxekue. Guk asko sufriu gendun argixekin, Iberduero sartu zebe arte.
- Nola moldatzen zineten?
- Argixe eoten zan lehen esan dizuten errota hortatik. Baiño udaran, ure gutxitzen zanien, zona haundixe zaukeben, basarri asko argixe emateko, ta ez zan aillatzen. Ta illuntzien ordu t´erdi iguel argixe ta goizin beste pixket ta punto. Gero iriñe´re han eitten zebe, haure´re eittie komeni, nik konprenditzen det, dana batea ezin zala ta... Ta ordun ez frigorifikoik ta ez... ezer ez.
- Haragie-ta ze eukitzen zenduen gazi-kutxatan sartuta?
- Esakto, bai. Txarrixe-ta, badakizu, hil ta gatzi-kutxan, urdaiazpiko ta hoixek konserbaute ta.
- Jan... jaki nagusie ze izeten zan etxen?
- Jaki nagusixe? Baratzui zopie, urdaixe, hirugierrie o hori, baba gorrixek...
- Taloik?
- Baitte, taluk baio, taluk bastante, bai. Eta, esaten dizut, porru-patatak eta, bueno, hortik ez zan eoten prolemaik, patata sobre izeten zan etxin. Baiñe jateko lujoik ez. Ta ni akordatzen naiz ondo. Ama kalea juten zanin,

astukin Aizpurutxoa jun ta gero Aizpurutxotik etxea. Ta gu mutil koxkorak ta ño! ama noiz etorriko zai. Ta ze izengo zan erregalue? Mandarin bat eo. Baiñe gustoa harekin, e!
- Zuentzako nobedadea igual?
- Honbre! Hoixe! besteik ez zeon ta.

24. Ama Azpeitia eta Zumarragara azokara saltzera

- **Erref:** AZK-019/026
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:42:04. **Bukatu:** 00:43:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Ama Azpeitira jaisten zen azokara eta Zumarragara ere bai. Azpeitira Urolako trenean joaten zen eta arkumeak ere trenean eramaten ziren.

25. Artzaintzako garaiak

- **Erref:** AZK-019/027
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:43:04. **Bukatu:** 00:45:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Etixerako arkumeak hiltzen zituzten. Arrautzarekin diru asko irabazten zen. Ardiekin etxetik gertueneko mendira joaten ziren. Arkume garaian iluntzetan begiratzen zen ia nola zeuden. Ardi-larrua traperoei saltzen zieten eta zapatak egiteko erabiltzen zuten.

26. Andrea abarketak josten

- **Erref:** AZK-019/028
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:45:23. **Bukatu:** 00:45:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Garai hartan Azkoitian abarketak egiten ziren eta Eliasen andrea ere aritzen zen diru pixka bat ateratzeko. Tela eta zorua eman eta berak josten zituen.

27. Belarreta garaia

- **Erref:** AZK-019/029
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:45:55. **Bukatu:** 00:48:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Pentsuaren aldaketa garai batetik hona. Orduan pentsu naturala izaten zen. Ardiei baba eta artoa egosita ematen zitzaizkien. Belarretan aritzea zen gutxien gustatzen zitzaion lana, traktorea erosi bitartean idiekin aritzen ziren eta. Ekainean egiten zen belarretan eta etxekeok egiten zuten; belarra sabaian gordetzen zuten.

28. Garotan egiteko sasoia

- **Erref:** AZK-019/030
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:48:06. **Bukatu:** 00:49:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Garoarekin meta egiten zuten. Nola egiten zen azaltzen du, etxetik gertu egiten zuten normalean. Garo sasoia gogorra izaten zen, udazkeneko lana izaten zen. Auzolanean aritzen ziren.

29. Elosurako bidea auzolanean egindakoa

- **Erref:** AZK-019/033
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:51:32. **Bukatu:** 00:53:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Elosuko bidea auzolanean egin da, bera ere tartean zela. Diru asko balio zuen eta baserriar bakoitzak terrenoen arabera hainbesteko bat jarri behar izan zuen. Eskuz egin zen eta denbora asko pasa zuten bidea egiten. Bi kontratistak hartu zuten lana eta Elosuko mutil asko aritu ziren lanean.

30. Elosuko lehenengo kotxea; lehenengo irratia etxean

- **Erref:** AZK-019/034
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:53:13. **Bukatu:** 00:54:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Elosuko lehenengo kotxea ezagutu zutenekoa kontatzen du. Etxean lehenengo irratia 11 urte zituela erosi zuten. Erdaraz izaten ziren programa gehienak eta pilota partiduak. Trikitixa gutxi entzuten zen lehen irratian.

31. Arrosarioa egunero erreztatzen zen

- **Erref:** AZK-019/035
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:54:47. **Bukatu:** 00:55:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Arrosarioa egunero erreztatzen zuten afalondoan, bost misteriokoa izaten zen. Arto-zuritzen ari zirela ere erreztatzen zuten.</p>

32. Lixibaren inguruko azalpenak

- **Erref:** AZK-019/036
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:55:32. **Bukatu:** 00:57:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Orduko etheen egitura aipatzen du. Lixiba ontzi handi batean egiten zuten eta albergan arropa jotzeko lekua izaten zen bi aldeetara.

33. Artilezko koltxoiak eta harizko izarak.

- **Erref:** AZK-019/037
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:57:22. **Bukatu:** 00:59:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Koltxoiak ardi-ilezkoak izaten ziren eta tarteka ilea atera, garbitu eta egur batekin jo behar izaten zen harrotzeko. Izarak harizkoak izaten ziren. Arropa erosi egiten zuten eta galtzerdiak etxean egiten zituzten. Mutilek txapela janzteko ohitura handia zuten eta etxeko lanetarako, berriz, kapela.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-01

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com